УДК 342.9:339.543.027.2.
DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-5/23

СУЧАСНИЙ СТАН НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО РЕЖИМУ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

THE CURRENT STATE OF NATIONAL LAW PROVISION IN THE FIELD OF DUTY-FREE TRADE CUSTOMS REGIME AND WAYS OF ITS IMPROVING

Хома В.О., к.ю.н., доцент,
завідувач відділу удосконалення
протидії митним правопорушенням
Науково-дослідний центр митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України

Молдован Е.С., к.н.держ.упр.,
старший науковий співробітник відділу удосконалення
протидії митним правопорушенням
Науково-дослідний центр митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України

Стаття присвячена питанням дослідження сучасного стану національного правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі та напрямів його удосконалення. Проаналізовано норми Митного кодексу України, котрими регулюють сферу здійснення безмитної торгівлі, а також положення суміжного законодавства. За результатами такого аналізу встановлено, що чинному правовому забезпеченню митного режиму безмитної торгівлі притаманні три групи недоліків: 1) недоліки, спричинені некоректним використанням засобів української мови у процесі формування юридичного понятійно-категорійного апарату у сфері МРБТ; 2) недоліки, зумовлені неузгодженостями між різними нормативно-правовими актами, а також між нормами усередині окремих нормативно-правових актів, котрими регулюють сферу митної справи, зокрема питання МРБТ; 3) недоліки, сутність яких полягає у змістових помилках, допущених у положеннях МКУ. Запропоновано два основних напрями усунення виявлених недоліків. Такими напрямами є внесення відповідних змін у чинне митне та корельоване із ним законодавство, за допомогою котрих вдалось би усунути мовленнєві та змістові помилки, вирішити правові колізії та уникнути різночитань, або адаптація українського митного законодавства до норм ЄС, що, зрештою, має привести до відмови від безмитної торгівлі. Встановлено, що у разі вибору першого напряму основних змін мають зазнати ст.ст. 70, 22 та 60 Глави Митного кодексу України, а також ст. 195 Податкового кодексу України. Якщо ж за напрям удосконалення правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі буде обрано адаптацію до норм ЄС, то основні зміни торкнуться сутності поняття «митний режим», механізму реалізації безмитної торгівлі на митному кордоні, стану, статусу та діяльності магазинів безмитної торгівлі аж до моменту повної відмови від них.

Ключові слова: митний режим, митний режим безмитної торгівлі, правове забезпечення, удосконалення правового забезпечення, адаптація вітчизняного митного законодавства до норм ЄС.

The article is devoted to issues of current state of national law provision of Duty-Free Trade Customs Regime and ways of its improving. Provisions of Customs Code of Ukraine and related legislation with the help of which the field of Duty-Free Trade is regulated are analyzed. As a result, there is determined that current national law provision of Duty-Free Trade Customs Regime is characterized by three groups of disadvantages. These groups are: 1) disadvantages that are caused by incorrect use of Ukrainian language tools in the formation of legal conceptual apparatus in the field of Duty-Free Trade Customs Regime; 2) disadvantages that are caused by inconsistencies between different legal acts, as well as between norms within separate legal acts, that regulate the Customs Field, in particular, issues of Duty-Free Trade Customs Regime; 3) disadvantages the essence of which is the substantive mistakes made in the provisions of the Customs Code of Ukraine. Two main ways of elimination of identified disadvantages are suggested. These ways are amending the applicable Customs and related legislation to eliminate speech and content errors, resolve legal conflicts and avoid misunderstandings, or adaptation of Ukrainian Customs Legislation to EU norms, which should ultimately lead to the rejection of Duty-Free Trade. It is established that in the case of choosing the first direction of major changes must be subject to Articles 70, Head 22 and 60 of the Customs Code of Ukraine, as well as Article 195 of the Tax Code of Ukraine. If, however, adaptation to EU norms is chosen as a direction for improving the legal support of the Duty-Free Trade Regime, then the main changes will touch on the essence of the concept of "Customs Regime", the mechanism of Duty-Free Trade at the Customs Border, the state, status and activity of Duty-Free Shops until the moment of complete rejection of them.

Key words: Customs Regime, Duty-Free Trade Customs Regime, law provision, improving of law provision, adaptation of Ukrainian Customs Legislation to EU norms.

Державна митна політика спрямована на захист національних митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Основним засобом реалізації державної митної політики можна вважати державну митну справу. Своєю чергою, засади державної митної справи визначаються та регулюються міжнародним і національним законодавством, зокрема, Митним кодексом України (далі – МКУ), законами, підзаконними та відомчими нормативно-правовими актами. З огляду на вагомість нормативно-правового регулювання будь-якої сфери суспільно-економічного життя, включно із митною справою, до якості нормативно-правового забезпечення висуваються надзвичайно високі вимоги. Це також стосується якості норм, що регулюють діяльність, пов'язану з реалізацією товарів за умовами митного режиму безмитної торгівлі (далі – МРБТ). Тому вітчизняне законодавство, що визначає цей режим, потребує постійного моніторингу на предмет відповідності стану розвитку внутрішніх і міжнародних суспільно-економічних відносин та їх вдосконалення.

Питання функціонування сфери безмитної торгівлі (далі – БТ) знайшли відображення в наукових працях економічного, правового, державно-управлінського тощо характеру. Наприклад, С.А. Данілєян [1], В.В. Карпова, О.В. Костяна [2] досліджують БТ на межі податкової та митної сфер. Ю.С. Ремига, В.Є. Марчук, Ю.О. Градиський присвятили свою працю питанням діджиталізації сфери БТ в українських аеропортах [3].

Попри широкий спектр досліджень, практично поза увагою науковців залишається питання аналізу сучасного

стану правового забезпечення щодо МРБТ та окреслення шляхів удосконалення такого забезпечення. Лише частково це питання висвітлюється М.В. Мельником у його дисертаційному дослідженні [4, с. 55, 107–111], а також В.О. Хомою та В.І. Царенком робиться спроба розмежувати поняття «митний режим» і «митна процедура» [5].

Мета статті – дослідити сучасний стан правового забезпечення МРБТ та окреслити шляхи його удосконалення.

У МКУ, як основному й комплексному джерелі правового регулювання у сфері державної митної справи, основні положення щодо реалізації МРБТ в Україні розкриті у главах 22 «Безмитна торгівля» та 60 «Відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі». Водночас низка окремих норм щодо МРБТ знаходить своє відображення в інших структурних частинах МКУ. Загалом термін «БТ» застосовується у МКУ 103 рази [6]. Зосередимо свою увагу на подальшому аналізі структурних елементів чинного МКУ, де йдеться про МРБТ.

Зокрема, у Розділі V «Митні режими» ст. 70 серед інших чотирнадцяти митних режимів закріплено й МРБТ. На жаль, якість цієї статті залишає бажати кращого. Йдеться, зокрема, про п. 1 ст. 70: «З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими <…>», далі подається перелік режимів. Одразу необхідно зазначити, що метою запровадження тих чи інших правових режимів, у т.ч. митних режимів, не може бути застосування законодавства, оскільки правовий режим і є законодавчо визначеним умовами, порядком та правилами функціонування об'єктів (у цьому разі – товарів), яких поміщають у ці умови, або суб'єктів, що забезпечують такі умови від імені держави (у контексті дослідження – це органи доходів і зборів, зокрема, митниці) або зобов'язані виконувати ці умови і правила (юридичні чи фізичні особи – суб'єкти господарювання), що реалізовують свої права та обов'язки на умовах та за правилами, визначеними правовим режимом. Підтвердження таким міркуванням знаходимо у п. 25 ст. 4 МКУ, де митний режим визначено як «комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і зумовлюють їх використання після митного оформлення» [6].

З огляду на вищеозначене ст. 70 МКУ більш коректно було б викласти у такій редакції: «З метою визначення умов та порядку переміщення товарів через митний кордон України, визначення митної процедури щодо цих товарів, визначення їх правового статусу, умов оподаткування та їх використання після митного оформлення встановлюються такі митні режими:…» і далі по тексту. Застосування такого формулювання забезпечить корелювання змісту ст. 70 зі змістом відповідного положення ст. 4 МКУ.

Принагідно звернемо увагу, що автори МКУ доволі вільно підходять до формулювання поняття МРБТ. Так, в усіх статтях Глави 22 МКУ застосовується для назви словосполучення «митний режим безмитної торгівлі», а в ч.ч. 2 та 3 ст. 146 вживається словосполучення «режим безмитної торгівлі». Це вказує на недостатню якість юридичної техніки, застосованої під час формулювання тексту статті. Тому з метою уникнення різночитань статей МКУ пропонуємо за допомогою, наприклад, методу контент-аналізу узгодити текст статей, котрими здійснюють регулювання МРБТ, застосувавши в них уніфіковану термінологію.

Просуваючись у дослідженні структурних елементів МКУ через призму оцінки особливостей реалізації МРБТ, зосередимось на основній у цій сфері регулювання частині МКУ, а саме на Главі 22 «Безмитна торгівля». Визначальною у цій главі є ст. 140, у котрій сформульовано дефініцію БТ. Зокрема визначено, що БТ є «митним режимом, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також без проведення заходів офіційного контролю» [6].

Із наведеного вище визначення вбачається, що формулювання, закріплене у МКУ, є дещо спірним, адже БТ, перш за усе, – це торгівля, що здійснюється без справляння мита. Проте у цьому визначенні порушена загальноприйнята побудова вираження думки засобами української мови [7, с. 146], а також простежується застосування професійного сленгу митників, у результаті чого відбулася підміна понять: під поняттям БТ стали розуміти митний режим. Для усунення такої мовленнєвої колізії вважаємо за доцільне застосувати спеціальну назву «режим безмитної торгівлі», що краще відображає зміст цього поняття. Саме таку назву має ст. 140 МКУ, і саме таку назву варто застосувати і до Глави 22 МКУ.

Наступним проблемним моментом, котрий нам вдалося виявити у процесі дослідження нормативно-правового забезпечення сфери БТ, є суперечності між нормами МКУ та Податкового кодексу України (далі – ПКУ) щодо товарів, котрі перебувають у МРБТ. Відповідно до МКУ, такі товари не призначені для вільного обігу на митній території України, а лише для вивезення за межі її митної території. Водночас у ст. 195 ПКУ вказано, що за нульовою ставкою оподатковуються операції з постачання товарів МБТ, відповідно до порядку, встановленого КМУ. При цьому також зазначено, що постачання товарів МБТ може здійснюватися виключно, як фізичним особам, які виїжджають за межі митної території України, так і фізичним особам (!), які в'їжджають на митну територію України в пунктах пропуску через державний кордон України, відкритих для міжнародного повітряного сполучення [8]. Для усунення цього «протистояння» між кодексами необхідно або внести зміни у ПКУ, забравши норми щодо реалізації товарів, котрі перебувають у МРБТ, фізичним особам, які покидають митну територію України, або внести відповідні зміни у МКУ, закріпивши в ньому положення про можливість реалізації вказаних товарів «на виїзд». Останній варіант видається цілком можливим, оскільки подібна практика має місце у світі (наприклад, в Євразійському митному союзі), а ідея щодо відкриття МБТ особам, що в'їжджають в Україну, неодноразово висловлювалась представниками вітчизняних утримувачів таких магазинів.

Низка питань виникає також і під час аналізу такої визначальної ознаки БТ, як знаходження та реалізація товарів, що перебувають у МРБТ, під митним контролем. Зокрема, йдеться про доволі спрощене, на нашу думку, формулювання дефініції митного контролю у п. 24 ст. 4 МКУ: митний контроль – це «сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів із питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку» [6]. На наше переконання, таке визначення не розкриває індивідуальних характерних ознак митного контролю, оскільки може бути застосоване до будь-якої іншої сукупності заходів, що здійснюються в митній сфері, як-от митні процедури або митні формальності. Крім того, вважаємо, що використання в дефініції митного контролю виразу «забезпечення додержання норм цього Кодексу» спотворює визначення справжнього змісту поняття, бо до норм

МКУ належать ті, що визначають управлінську систему митної сфери, встановлюють адміністративну відповідальність та порядок провадження у справах про митні правопорушення. Водночас виникає питання до змістовного наповнення ст. 336 «Форми митного контролю», де знаходимо перелік заходів (дій) митного контролю, хоча у ч. 1 цієї статті ці заходи названо не «формами» митного контролю (відповідно до назви цієї статті) і не «заходами» митного контролю (відповідно до п. 24) ст. 4 МК України), а «шляхами» [6]. Із метою усунення наведених вище проблемних моментів необхідно внести змістові зміни до відповідних статей МКУ.

Окрему увагу необхідно зосередити на ст. 144 МКУ, в котрій йдеться про можливість переміщення товарів, що були поміщені у МРБТ і постачання котрих було здійснено у МБТ, а також щодо яких було дотримано та виконано усі митні формальності, до іншого МБТ [6]. На практиці реалізація закріпленої у вказаній статті норми ускладнюється тим, що склад МБТ через обмежені розміри об'єктивно не може вмістити великі партії товарів, у тому числі для переміщення їх в інші МБТ одного і того самого утримувача. У зв'язку із цим виникає необхідність доставки товару у відповідний МБТ первинної доставки у пункті пропуску, щоб дотриматись режимних правил, формального розвантаження товарів із подальшим їх негайним перевантаженням для відправки більш малими партіями в інші МБТ компанії-утримувача. Такі вимушені дії призводять до ускладнення здійснення митного контролю та контролю документального обліку дій із товарами. Також у зв'язку з чергами транспортних засобів при в'їзді у пункт пропуску виникають труднощі доставки товарів до МБТ великогабаритними автомобілями. Саме тому утримувачі МБТ пропонують запровадити можливість розміщення складу МБТ за межами пункту пропуску, але в зоні діяльності відповідної митниці ДФС.

Іще один важливий акцент у дослідженні сучасного стану та шляхів удосконалення національного правового забезпечення МРБТ вважаємо за необхідне зробити на питаннях щодо функціонування МБТ. Глава 60 МКУ визначає, що МБТ – це спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси та призначений для реалізації товарів, поміщених у МРБТ (ст. 420) [6]. Водночас у Главі 20 МКУ нічого не сказано про розміщення МБТ на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси. Проте зазначено (ст. 143), що товари постачаються МБТ, що розташовані в міжнародних пунктах пропуску, на повітряні, водні або залізничні транспортні засоби комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, для реалізації пасажирам цих рейсів, без переходу права власності на ці товари до підприємства-експлуатанта зазначених транспортних засобів або іншого підприємства, уповноваженого експлуатантом. Також по завершенню повітряним (водним або залізничним) транспортним засобом комерційного призначення міжнародного рейсу у прямому та зворотному напрямах товари, що не були реалізовані, повертаються з цього транспортного засобу в контейнерах під контролем посадових осіб органу доходів і зборів до МБТ, що постачав їх на зазначений транспортний засіб. Крім того, вказано, що облік товарів, що постачаються МБТ на повітряні (водні або залізничні) транспортні засоби комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, та повертаються з цих транспортних засобів до магазинів, які постачали ці товари, ведеться утримувачами МБТ окремо від обліку інших товарів, що реалізуються зазначеними магазинами.

Ми розглядаємо це як фактичну правову колізію, протиріччя у вказаних положеннях МКУ, усунути котрі можна шляхом закріплення у відповідній главі МКУ положення про МБТ на транспортних засобах, що виконують міжнародні рейси.

Також некоректне використання термінології щодо МРБТ проглядається у тексті ст. 420 МКУ. Так, у ч. 2 ст. 420 зазначено, що МБТ здійснюють продаж товарів громадянам, які виїжджають за межі митної території України, а також пасажирам міжнародних рейсів. Поряд із тим вказується, що реалізація МБТ товарів, поміщених у МРБТ, підприємствам забороняється [6]. На нашу думку, зміст останнього речення перевантажено, адже за визначенням ч. 1 цієї ж статті жодного іншого товару, окрім товару, поміщеного у МРБТ, МБТ реалізувати не має права. Тому доцільно слова «поміщених у митний режим безмитної торгівлі» у цьому реченні видалити.

Разом із тим, якщо постачання товарів відбувається саме з МБТ, розміщеному у пункті пропуску, то магазин, розміщений на транспортному засобі, і може бути іншим підприємством, а реалізація МБТ товарів, поміщених у МРБТ, як уже зазначалося, підприємствам забороняється. Знову бачимо протиріччя, котре можна усунути шляхом внесення відповідних змін у ч. 2 ст. 420, виклавши її в такій редакції: «2. Магазини безмитної торгівлі здійснюють продаж товарів громадянам, які виїжджають за межі митної території України, а також пасажирам міжнародних рейсів, які виконують повітряними та водними транспортними засобами комерційного призначення, що експлуатуються резидентами. Реалізація магазинами безмитної торгівлі товарів підприємствам, окрім МБТ, розміщених на транспортному засобі, що виконує міжнародний рейс, забороняється».

Отже, із викладеного вище видається очевидним висновок, що недоліки чинного національного правового забезпечення МРБТ можна об'єднати в кілька груп: 1) недоліки, спричинені некоректним використанням засобів української мови під час формування юридичного понятійно-категорійного апарату у сфері МРБТ; 2) недоліки, зумовлені неузгодженостями між різними нормативно-правовими актами, а також між нормами усередині окремих нормативно-правових актів, котрими регулюють сферу митної справи, зокрема, питання МРБТ; 3) недоліки, сутність котрих полягає у змістових помилках, допущених у положеннях МКУ.

Усунути вказані групи недоліків можна, як правило, шляхом внесення відповідних змін у національне митне законодавство. Такий спосіб удосконалення національного правового забезпечення МРБТ є звичним і традиційним, а тому не утворить, на наше переконання, особливих труднощів за наявності, щонайменше, належної політичної волі та ефективної взаємодії між науковою та теоретичною площинами в митній сфері. Куди більше питань виникає при спробі вдосконалити національне митне законодавство у сфері здійснення БТ шляхом його адаптації до стандартів ЄС.

Необхідність адаптації до норм і критеріїв ЄС тієї частини митного законодавства, предметом регулювання котрої є функціонування МБТ, є об'єктивною із моменту розроблення КМУ Концепції адаптації законодавства України до законодавства ЄС, затверджену Постановою КМУ від 16.08.1999 р. № 1496, в котрій було закріплене поняття «адаптація законодавства України до законодавства ЄС» як процес зближення та поступового узгодження законодавства України із законодавством ЄС, а також визначалися пріоритетні, тобто такі, від розвитку котрих залежить зміцнення економічних зв'язків України та держав-членів ЄС, суспільно-економічні сфери розвитку української держави. Серед цих сфер вказувалися також митне регулювання та підприємницька діяльність [9], на межі яких знаходиться й БТ.

Намагаючись відшукати оптимальні шляхи адаптації національного митного законодавства до норм acquis

communautaire ЄС, вітчизняні науковці та фахівці-практики наражаються на низку перешкод та заледве не опиняються у глухому куті в своїх пошуках. Перш за все, постає питання про відсутність базового нормативно-правового акта ЄС, за допомогою котрого регулюється діяльність МБТ, оскільки ЄС провадить політику поступової відмови від них, перевівши їх функціонування в тимчасовий перехідний режим [10]. Тому у правовій системі acquis communautaire ЄС питання функціонування БТ урегульовується на рівні національних законодавств країн-членів.

Таким чином, перед українським законотворцем постає дилема: залишити питання адаптації вітчизняного законодавства, що регулює митну сферу у частині діяльності МБТ, відкритим, оскільки «шаблонний» союзний нормативно-правовий акт як такий відсутній, чи спробувати здійснити процес адаптації внутрішнього законодавства із зазначених питань до правової системи однієї чи кількох найбільш релевантних до українських реалій країн-членів ЄС? Обидва шляхи розв'язання зазначеної проблеми гіпотетично є прийнятними. Однак під час вибору першого варіанту розвитку подій залишиться неопрацьованим у сенсі кореляції із нормами ЄС цілий пласт юридичних норм, за допомогою котрих регулюють досліджувану нами сферу, а отже, частину вимог ЄС щодо інтеграційного поступу України в європейський простір виконано не буде, що призведе до гальмування процесу доєднання нашої держави до європейської спільноти. За умови вибору другого сценарію вирішення зазначеної вище дилеми постане гостра необхідність у проведенні додаткових досліджень та студіювань юридичного, економічного, соціологічного, історичного, політологічного тощо спрямування щодо обґрунтування доцільності обрання за зразок тієї чи іншої країни-члена ЄС чи групи таких країн. Такі дослідження потребуватимуть залучення значних екстраресурсів та можуть мати пролонгований характер. Крім того, у разі вибору цього шляху постає питання про доцільність такої роботи, якщо кінцевою метою ЄС нині є повна відмова від БТ.

Попри викладені вище міркування, окремі українські науковці усе ж роблять поодинокі спроби віднайти можливі та адекватні нинішнім реаліям шляхи узгодження національного митного законодавства, зокрема, у частині щодо здійснення БТ та функціонування відповідних магазинів, із нормами ЄС. Перш за все, у процесі досліджень із зазначеного питання увага дослідників зосереджується на компаративістському аналізі норм Митного Кодексу ЄС, затвердженого Регламентом (ЄС) № 952/2013 [11] та МКУ, що стосуються регулювання БТ.

Результати такого аналізу свідчать, що між положеннями Регламенту (ЄС) № 952/2013 та МК України, а також між допоміжними нормативно-правовими актами ЄС та МК України є низка відмінностей у площині досліджуваного питання. Ці відмінності в найбільш загальному вигляді стосуються таких пунктів:

1) різне розуміння загалом категорії «митний режим» в ЄС та Україні, що призводить, зрештою, до підміни понять у вітчизняному митному законодавстві у сенсі розуміння категорії «безмитна торгівля»;

2) розмежування митних формальностей щодо товарів, котрі постачаються до МБТ й реалізуються в них, та припасів [4, с. 55, 107–111].

Зважаючи на контекст нашого дослідження, зосередимо увагу на першій із наведених вище позицій. Різниця між «європейським» і «українським» розумінням поняття «митний режим» полягає в тому, що, згідно зі ст. 5 Регламенту (ЄС) № 952/2013, в ЄС не оперують поняттям «митний режим», а натомість розрізняють три види митних процедур («customs procedures»): 1) випуск для вільного обігу (release for free circulation); 2) спеціальні процедури (special procedures) (зовнішній і внутрішній транзит (transit, which shall comprise external and internal transit)); поміщення товару на митний склад або вільну зону (storage, which shall comprise customs warehousing and free zones); тимчасове ввезення та випуск для внутрішнього споживання (specific use, which shall comprise temporary admission and end-use); переробка товару всередині та назовні митної території Союзу (processing, which shall comprise inward and outward processing)); 3) експорт (export) 2013 [11].

При цьому митну процедуру трактують як набір методів та механізмів митного правового процесу, до котрих зараховують документальний обмін між Митними адміністраціями та Заявниками, внутрішні управлінські та адміністративні документи, а також законодавчі та підзаконні акти, за допомогою котрих регулюють митну сферу [12].

Водночас МКУ, як уже зазначалося вище, у ст. 70 закріплює аж чотирнадцять видів митних режимів.

У процесі порівняння вищенаведених визначень та з огляду на фактично аксіоматичні твердження про те, що сутність правового митного режиму полягає у передбаченні законодавцем відповідно до потреб соціального життя суспільства системи суворих правил, котрі розповсюджуються на всіх суб'єктів правовідносин, а не на предмети [11, с. 152], тоді як митна процедура покликана суб'єктивізувати об'єктивні права декларанта та забезпечити їх реалізацію [5, с. 151], а також за результатами аналізу окремих статей МКУ (наприклад, п. 22 ст. 4, ст. 71, ст.ст. 140–146) [6], стає зрозуміло, що у вітчизняному кодифікованому акті в митній сфері за критерієм правових ознак митної процедури та митного режиму, їх мети та призначення, алгоритму дій суб'єктів цих правовідносин здебільшого йдеться саме про митну процедуру, а не про митний режим.

З огляду на вище викладені міркування, а також із врахуванням позицій окремих науковців [4], пропонуємо внести зміни до ст. 70 МК України та викласти її в такій редакції, що забезпечить «європеїзацію» українського митного законодавства, принаймні, в частині щодо здійснення БТ:

«Стаття 70. Види митних режимів

1. З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

1) імпорт (випуск для вільного обігу);
2) експорт (остаточне вивезення);
3) транзит;
4) тимчасове ввезення;
5) тимчасове вивезення;
6) вільна митна зона;
7) переробка на митній території;
8) переробка за межами митної території.

2. Митні режими встановлюються виключно цим Кодексом».

Таким чином, у разі імплементації у практику здійснення митної справи вище сформульованих пропозицій, сферу БТ буде виведено із правового поля митних режимів, що забезпечить «європеїзацію» українського митного законодавства, принаймні, у частині щодо здійснення БТ.

Отже, можемо зробити висновок про можливість удосконалення національного правового забезпечення МРБТ двома шляхами: 1) внесення адекватних змін у чинне митне та корельоване із ним законодавство, за допомогою яких вдалось би усунути мовленнєві та змістові помилки, вирішити правові колізії та уникнути різночитань; 2) адаптація українського митного законодавства до норм ЄС, що, зрештою, має привести до відмови від БТ як юридично-економічного феномена.

У разі прийняття запропонованого ЄС варіанту в Україні невідкладно має розпочатися робота з підготовки до відмови від БТ. В її межах необхідно здійснити об'єктивну та максимально точну оцінку переваг та недоліків

функціонування МБТ, вивчити думку усіх зацікавлених сторін, розроблено обґрунтовану стратегію скасування БТ у нашій державі, підготовлено проекти відповідних нормативно-правових актів. Адже за умови, що стратегічний державницький курс України до ЄС найближчим часом залишиться незмінним, видається цілком очевидною потенційна потреба у прийнятті саме «європейського» варіанту розвитку митної справи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данілєян С.А. Оподаткування діяльності магазинів безмитної торгівлі. *Фінансове право.* 2013. № 3. С. 169–173. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5141/1/Danieljan.pdf

2. Карпова В.В., Костяна О.В. Проблемні аспекти оподаткування та правового регулювання магазинів безмитної торгівлі в Україні. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця :* Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Харків, 31 травня – 1 червня 2018 р. Харків : ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2018. С. 65–67. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19278/1/тези_Карпова_Костяна%20%281%29%20Пробл.%20аспекти.pdf.

3. Ремига Ю.С., Марчук В.Є., Градиський Ю.О. Віртуальний магазин безмитної торгівлі: чи можливо це в українських аеропортах? *Вісник ХНТУСГ.* 2016. Вип. 167. С. 73–80. URL: http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/109018/103951.

4. Мельник М.В. Інститут митних режимів у митному праві України : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.07 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.09/2016/Melnyk_dis.PDF.

5. Царенко В.І., Хома В.О. Митні процедури: ознаки та поняття. *Порівняльно-аналітичне право.* 2014. № 3. С. 149–153.

6. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

7. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : Видавництво Каравела, 2005. С. 245.

8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

9. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова КМ України від 16 серпня 1999 р. № 1496. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF

10. Tax- and duty-free sales. EUR-Lex. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Al31042

11. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parlament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0952&rid=1

12. The Free Dictionary by Farlex. URL: https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/procedures.

Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України

Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал»

№ 5, 2019

Електронний журнал включений до переліку електронних фахових видань України на підставі Наказу МОН України від 21 листопада 2013 року № 1609, а також до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Запорізький національний університет
Запоріжжя 2019

Іванов О.О. СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ПОШУКУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ВІДПОВІДНОСТІ СПЕЦИФІКИ СПОРУ ПОРЯДКУ ЙОГО РОЗГЛЯДУ Й ВИРІШЕННЯ 95
Маланчук Т.В., Голодна А.С. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЕКСЕЛЯ ЯК ЕФЕКТИВНОГО СПОСОБУ ПОКРИТТЯ ВЗАЄМОЗАБОРГОВАНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ 98
Ментух Н.Ф., Созанська Т.І. ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ 101
Хома В.О., Молдован Е.С. СУЧАСНИЙ СТАН НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО РЕЖИМУ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ 104

РОЗДІЛ 5
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бутинська Р.Я. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ АКТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ І МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ЯК ДЖЕРЕЛ ТРУДОВОГО ПРАВА: ДОСВІД США 109
Кунтій А.І. СУБ'ЄКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ З МЕТОЮ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ПРАЦІ 113
Парінова А.О. ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 117

РОЗДІЛ 6
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Галич К.В. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 121
Іващенко В.В. НЕДОЛІКИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ ПОРІВНЯНО ІЗ ЗАРУБІЖНИМ ДОСВІДОМ 126
Михайський О.Є. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДОБУВАННЯ СЛАНЦЕВОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ 130
Соболенко В.В., Сокольська І.О. ЕКОЛОГІЧНЕ СТРАХУВАННЯ: МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ 134

РОЗДІЛ 7
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Андрєєва А.П. ПОЛІТИЧНА НЕУПЕРЕДЖЕНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ 137
Берназюк О.О. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРІВ В УКРАЇНІ 141
Галай В.О. ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПУБЛІЧНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ ЗГІДНО ЗІ СТАНДАРТАМИ СОТ 145
Горобець Н.О., Троян О.А., Страшок Є.В. ПОНЯТТЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 149
Дембіцька С.Л. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДЕЛІКТ ЯК НЕБЕЗПЕКА ЗРОСТАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ 153
Доценко О.С. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЗАГАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ 157
Залуговська Г.П. ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ У СПЕЦИФІЧНІЙ МОДИФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ – ДЕРЖАВНІЙ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ 161
Ішханян А.Р. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК ВИД ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ 164
Коломоєць Т.О., Куліченко Д.О. ВИТОКИ ФОРМУВАННЯ ФЕНОМЕНА НАГОРОДНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ЙОГО ОБ'ЄКТА 168
Комісаров С.А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ КРАЇН: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 171

Коротун О.М. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ 174
Маслак О.В., Швагер О.А. ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ТА ПРИЧИН УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ЯК ФАКТОР ПРОТИДІЇ РОЗМИВАННЮ ПОДАТКОВОЇ БАЗИ ТА ВИВЕДЕННЮ ПРИБУТКУ З-ПІД ОПОДАТКУВАННЯ 178
Мусієнко М.Ю., Рєзнік О.М. НЕДОЛІКИ ВІТЧИЗНЯНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 182
Нестеренко А.С. ПРОБЛЕМИ У ВИЗНАЧЕННІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КОМУНАЛЬНОГО БАНКУ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ 185
Пащенко К.С. ТЕРМІНОВІ СПРАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗЛОВЖИВАНЬ 190
Петрик І.Я. ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ОРГАНАМИ Б ЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 194
Подік І.І. АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ЗАСАД УРЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ 198
Потіп М.М. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРИВАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 202
Пунда О.О., Костирін П.І. УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ТА МИТНИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ 207
Стародуб Д.М., Дейнека В.Ф. ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ НЕНАЛЕЖНОМУ ВИКОРИСТАННЮ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ІНОЗЕМНИХ ЮРИСДИКЦІЯХ 211
Федорко О.О. РЕФОРМУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРИЗНАЧЕННЯ ДИРЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ 215

РОЗДІЛ 8
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Didkivska H.V., Vitiuk I.A. CRIMINAL AND LEGAL CHARACTERISTICS OF BUSINESS OFFENCES 218
Didkivska H.V., Matkevych Y.Y. SMUGGLING IN UKRAINE: PROBLEMS OF COUNTERACTION AND DIRECTIONS OF THEIR IMPROVEMENT 221
Didkivska H.V., Popelnyuk N.V. CRIMINAL LEGAL CHARACTERISTICS OF VIOLATION OF THE PROCEDURE FOR INTERNATIONAL TRANSFERS OF GOODS SUBJECT TO STATE EXPERT CONTROL 224
Didkivska H.V., Stegniy R.R. CHARACTERISTICS OF CRIMINAL PERSON AS THE SUBJECT OF DISCLOSURE OF THE STATE SECRET 227
Дудоров О.О., Дудорова К.Б., Мовчан Р.О. НЕПОВІДОМЛЕННЯ АБО НЕСВОЄЧАСНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО СУТТЄВІ ЗМІНИ В МАЙНОВОМУ СТАНІ: ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 231
Дюрдь В.І. СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ В УКРАЇНІ 241
Кутєпов М.Ю. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВИПРАВЛЕННЯ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЮ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ 247
Лобач А.М. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ОСВІТИ ЗА НОРМАМИ ДІЮЧОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ 251
Носевич Н.Р. ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ 256
Пахомов В.В., Бондаренко О.С., Думчиков М.О. ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРИВАТНИМ ЛІКАРЕМ 260
Rohatynska N.Z. THE IMPORTANCE OF CUSTOMS AUTHORITIES IN THE ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY 263
Фіалка М.І. МЕХАНІЗМ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ФАЛЬСИФІКАЦІЄЮ ДОКУМЕНТІВ 266
Черненко П.В. ФАЛЬСИФІКАЦІЯ ВИБОРЧИХ ДОКУМЕНТІВ: ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ДЕТЕРМІНАНТІВ 271
Яїцька Д.І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ТА ПСИХІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС ДОПИТУ: СУТНІСТЬ І МЕЖІ ДОПУСТИМОСТІ 275